

ШВЕЦІЯ – ФІНЛЯНДІЯ – ЕСТОНІЯ

Спеціально для “Просценіуму”
 Наталя Іваничук, аташе з питань культури
 та освіти, Посольство України у Фінляндії

Сара ІЛЬБЕРГ

Часопис “Uppsala Nya Tidning”, Упсала, 17 вересня 2001 р.

за сприяння Центру країн Північної Європи
 (Львівський національний університет
 імені Івана Франка)

ПЕРЕВТІЛЕННЯ “ДАМИ З КАМЕЛІЯМИ”

Лінус Тунстрьом відкинув стереотипи

У театрі “Оріон” відбулося перевтілення класичної “плаксивої” драми. Режисер Лінус Тунстрьом відмовився від усіх стереотипів п’єси А. Дюма “Дама з камеліями” та зосередив увагу на хай дещо й наївних, зате справжніх почуттях.

– Я якраз розшукував п’єсу для постановки в театрі “Оріон”, коли випадково натрапив на “Даму з камеліями”. Дочитуючи останню сцену, я не міг стримати сліз. Момент, коли героїня помирає в обіймах героя, справив на мене найбільше враження.

Не одне покоління людей захоплювалося розповіддю Александра Дюма-молодшого про нещасливу історію куртизанки Маргарити та її коханого Арманда. “Дама з камеліями” стала класикою, впевнено зайняла своє місце в репертуарі світового театру.

Версія Лінуса Тунстрьома може цілковито не сподобатись ревним прихильникам Дюма. Молодий режисер, м’яко кажучи, дещо трансформував її. Від сяючого золотом паризького будуару залишилася хіба гнітюча пуста брудним матрацом на бетонній підлозі.

Одна з глядачок після пробного перегляду обурено вигукнула: “Як вони посміли спаплюжити “Даму з камеліями”?! Матрац на підлозі!”

Костюми акторів також не вкладаються в традиційні рамки. Тканини дібрані, звичайно, дорогі: гарний оздобний важкий вельвет. Але Лінус Тунстрьом та сценограф У. Касіус вирішили вдягнути всіх жінок в однакові сукні, а чоловіків – в однакові костюми. Таким чином, різниця між господарями та челяддю непомітна – вишукані шати не повинні затінювати характери персонажів.

– Ми намагалися відкинути все, що відвертало б увагу від самого змісту, – каже Тунстрьом.

схвальна критика

Лінус Тунстрьом завдячує популярність своїм сміливим та оригінальним ідеям. Однак перші схвальні відгуки на свої сценічні експерименти він почув щойно після великого прориву в парі з Жаном Генетсом в театрі “Галеасен” на початку 1990-х рр. Найвизначнішими експеримен-

тальними виставами є “Перевтілення” Кафки, “Дядя Ваня” Чехова та постановка твору його батька, Йорана Тунстрьома, – “Різдвяна ораторія”.

Проте не всі рецензії в пресі були схвальними, часто Тунстрьома-молодшого критикували за надто прямолінійне трактування класичних творів. Руйнацію усталених віками стереотипів можна розцінювати як виклик суспільству.

На думку Л. Тунстрьома, “Дама з камеліями” торкається найактуальніших життєвих моментів. Кохання, секс та гроші завжди хвилювали людство. Смертельно хвора Маргарет – віддзеркалення хворого суспільства – сексуальність поза межами допустимого, бунт проти сім’ї. Вона “купила” своє становище в суспільстві й підміняла кохання сексом.

– У п’єсі безліч моментів, які мене особисто цікавлять, я їх можу порівняти з власним життєвим досвідом, – каже Лінус Тунстрьом.

– У тридцять років людина інакше дивиться на світ, аніж у двадцять. Перше тремтіння серця юнака нічим не нагадує кохання зрілого чоловіка.

Що ж це за сила руйнує велике кохання та нестримну пристрасть? Це одне з запитань, яке ставить Лінус Тунстрьом у своїй “Дамі з камеліями”.

непоборний ентузіазм

Він говорить поривчасто та невимушено, зривається зі стільця й жестикулює, намагаючись особливо наголосити на якійсь думці. Його запал вражає, так само, як і байдужість, з якою він ставиться до запитань, що, на його думку, є нецікавими.

У дитинстві театр його зовсім не вабив, хлопець вважав театр нудним. Можливо, саме тому захотів змінити його. Л. Тунстрьом прагнув створити щось таке, що б змогло спантеличити консервативних театралів. Нагода перевтілитися з кавовара в режисера трапилась йому в театрі “Галеасен” у Стокгольмі.

– “Галеасен” сформував насамперед моє ставлення до театру, – каже Л. Тунстрьом. – Зміст – не догма, він не може бути однозначним, адже театр не є статичним.

Тунстрьом-режисер дуже рідко дає відповіді на ним же самим поставлені запитання. Його завдання саме й полягає в тому, щоб поставити перед глядачем запитання. Вибудувати ситуацію без передбачуваного розв'язку.

Лінус Тунстрьом не вважає себе авторитарним режисером-фанатиком.

– Я намагаюся залишатися собою, – стверджує режисер. – Результат роботи значною мірою залежить від того, ким людина є насправді, та від того, чи наважиться вона показати не тільки позитивні риси своєї особистості. Я не можу поводитися авторитарно – актори відразу розуміють, коли режисер нещирий.

Не так давно Л. Тунстрьом розпочав роботу над короткометражними фільмами та телевізійними програмами. Його дебютний фільм “Продовження буде...” завоював перше місце на Каннському кінофестивалі, а незабаром з'явиться новий фільм “Червоне різдво” за мотивами твору шведського автора Класа Остегренса. Зараз Л. Тунстрьом

продовжує роботу над новим кінопроектом, який наразі зберігає в таємниці.

– Коли я вперше зняв фільм за власним сценарієм, це була одна з найдивовижніших подій у моєму житті, – каже Тунстрьом. – У кінематографі набагато легше працювати, ніж у театрі. У театрі вирують невинні динамічні процеси, не залежні від сценарію; ці внутрішні процеси є вирішальними для успіху. Але найчастіше буває так, що одного дня людина почуває себе “в своїй тарілці”, а вже наступного в неї нічого не клеїться.

Минулого року Лінус Тунстрьом дозволив собі відмовитися від того напруженого ритму, в якому він жив упродовж останніх десятих років, заповнивши відпочинок подорожами, зокрема до Індії.

– Це чудово – зробити павзу та знову відкрити себе, відкрити в собі приємну, хорошу та милу людину.

Переклала із шведської Тетяна Артамонова, студентка ІІ курсу ф-ту міжнародних відносин ЛНУ ім. Івана Франка

Елізабет НОРДГРЕН

Часопис “Hufvudstadsbladet”, Гельсінкі, 13 березня 2002 р.

ШВЕДСЬКОМОВНИЙ ТЕАТР У ГЕЛЬСІНКІ

“Клокріке-Театр” у Гельсінкі пропонує глядачам прем'єру – нову версію п'єси за романом “Історія життя моїх батьків” поважаючого у Фінляндії письменника Арвіда Єрнефельта (інсценізацію здійснила режисер-постановник вистави Крістін Олсоні). Дія в п'єсі відбувається у надзвичайно динамічний для історії Фінляндії період 1860-1918 рр. Саме тоді фінська культура, література й мова відвойовували і відвоювали собі місце під сонцем у “Великому Російському князівстві” Фінляндія. (До речі, діяльність родини Єрнефельтів упродовж тривалого часу сприяла розвиткові фінської культури).

Після прем'єрних вистав у Гельсінгфорсі (Гельсінкі) “Клокріке-Театр” повезе виставу до Стокгольма, де вона йтиме 4-7 квітня на сцені “Сьодра-Театру” (*досл. Південний театр – прим. Н.І.*). Восени на черзі – гастролі в Санкт-Петербурзі.

3-го квітня Фінський інститут у Стокгольмі разом з Клокріке-Театром має намір влаштувати вечір, присвячений пам'яті батька автора, Александра Єрнефельта. Вечір називатиметься “Син Фінляндії”. Режисер Крістін Олсоні вважає гастролі театру у Швеції дуже важливими для обох країн. Зі свого досвіду вона знає, як мало сусідам відомо

про фінську та фінляндсько-шведську культуру та історію. Тому такого великого значення вона надає появі у Стокгольмі вистави, де показано “золотий вік” творення фінської культури – до того ж, вистави шведською мовою. Сприйняття Фінляндії як моста між Сходом та Заходом набуло нового життя у п'єсі про шведськомовного офіцера російської царської армії Александра Єрнефельта, якому – власне, тільки якому – Фінляндія завдячує тим, що фінська мова здобула статус державної. Головні ідеї вистави – жіноча емансипація, розквіт культури, а місце дії – салон Елізабет, дружини Александра, дворянки, яка в своєму генеалогічному дереві мала російсько-німецько-французькі і прибалтійські корені. Саме в її салоні провадять світські розмови про політику, європейське виховання дітей та культуру.

Однак, насамперед, – каже Крістін Олсоні, – вистава відображає процеси, які відбувалися у Фінляндії на зламі ХІХ-ХХ ст., між 1882-1902 роками, коли життєрадісність, віра у прийдешнє і зміни на краще, прагнення творити і не сидіти, склавши руки, розцвітали наче крокуси навесні. Де ж ті крокуси тепер?

Переклала зі шведської Наталія Іванчук

Ромео і Джульєтта - національна проблема?

Як повідомляє естонське телебачення, Театр російської драми і Естонський драматичний театр (обидва в Таллінні) підписали в Таллінні угоду про спільну постановку “Ромео і Джульєтта” В. Шекспіра. Вистава йтиме двома мовами, російською та естонською. Мета постановки – показати драму двох ворогуючих родин на тлі конфронтації націй. Прем'єра запланована на початок червня 2002 р.